

tioner, der afspejler en målbevidst maritim strategi.

Blandt sidstnævnte operationer er der grund til at fremhæve placering af et stort antal undervandsbåde i særlige områder på oceanerne, tilstedeværelse af flådestyrker i strategisk vigtige områder uden for sovjetisk kystfarvand (bl. a. Middelhavet og Indiske Ocean), maritim våben- og instruktørhjælp til en række lande, jævnlige og ofte langvarige flådebesøg i havne af militær og politisk betydning, opretholdelse af skibspatroljer til permanent overvågning af særlige farvandsområder samt endelig gennemførelse af storstilede flådeøvelser, som dels viser indsatsvevnen, dels skaber høvd om optræden i de valgte øvelsesområder. I flådeøvelsen OKEAN i 1970 deltog således mere end 200 orlogsskibe — hvoraf godt 50 ubåde — samt marineinfanteri og -flystyrker, som var fordelt til samtidige operationer på 3 oceaner og i tilstødende havområder. Øvelsen, der var den største af sin art i nyere tid, viste, at de sovjetiske myndigheder formår at lede og kontrollere globale flådeoperationer.

Ud af det samlede antal handelsskibe o. l., som passerer danske farvande, var i 1970 ca. 13.000 — eller 18-20 pct. — fra Warszawapagtlandene, fordelt med lige mange for ud- og for indgående. Samme år observeredes over 190 Warszawapagt-orlogsskibe på besejling gennem danske farvande.

Den maritime trussel.

15. Sovjetunionens forøgede maritime potentiel er velegnet til støtte for en aktiv udenrigspolitik, der har udbredelse af den sovjetiske magtstilling som mål. For så vidt angår det danske område vil det være en naturlig og primær målsætning at tilstræbe fuld kontrol over gennemsejlingsfarvandene — såvel Sundet, Store Bælt og Lille Bælt som Kattegat og Skagerak — der for Sovjetunionen bl.a. betyder en udfaldsvej til verdenshavene, men samtidig en potentiel barrikade mod de traditionelle sømagters indtrængen til et væsentligt industrielt og især skibsfartsmæssigt tyngdepunkt for Sovjetsamfundet. Dansk områdes strategiske betydning sandsynliggør i øvrigt, at dets besættelse vil være en ultimativ sovjetisk målsætning.

16. Til fremme af sin udenrigspolitiske målsætning kan Sovjetunionen gribe til krig, men den må — henset til de eksisterende styrkeforhold, især atomvåbenbalancen — erkende, at denne udvej i givet fald hurtigt kan føre til anvendelse af atomvåben. Dette vil indebære så omfattende konsekvenser, at Sovjetunionen må antages at ville tilstræbe at undgå situationer, hvori modparten føler sig tvunget til anvendelse af disse våben. Et større militært angreb mod NATO-territorium på land er en klar krigshandling, som — om nødvendigt — vil tilskynde til forsvarsvis anvendelse af atomvåben, ikke mindst hvis angrebet direkte berører Centralregionen. Det er her særligt relevant, at NATO (d. v. s. især U.S.A.)'s nukleare potentiel i Europa er baseret på styrker, hvis baser og depoter i Tyskland vil blive truet ved angreb. Et sådant ville hurtigt stille U.S.A. og NATO over for valg mellem atomkrig eller tab af væsentlige midler til sådan krigsførelse. Atombalancen indebærer derfor, at sandsynlighedsgraden af en angrebstrussel, der umiddelbart berører vesttysk landområde og derværende styrker, må anses for at være lav.

17. Konsekvensen af et mere begrænset angreb, der isoleret rettes mod dansk landområde, indebærer næppe den samme risiko for en umiddelbar eskalation til atomkrig, da der her hverken er nukleare våben eller blot fremmede troppestyrker, som trues ved et sådant angreb. Men også et angreb på dansk landområde er en åben og klart defineret krigshandling, som i kraft af det danske medlemskab af NATO — forudsat NATO-solidariteten er usvækket og gennem det militære beredskab troværdig — kan forventes at ville resultere i en fuld gengældelse fra NATO-side, herunder også den uønskelige nukleare gengældelse. Sandsynlighedsgraden for et angreb mod dansk landområde skønnes større end mod Vesttyskland, men den er fremdeles lav, så længe der består risiko for umiddelbar optrapning af en konflikt, og såfremt Sovjets udenrigspolitiske mål over for Danmark kan opnås ved andre midler og metoder.

18. En politisk målbevidst og situations-tilpasset gennemførelse af mindre risikofyldte maritime demonstrationer og pressio-ner, der efter omstændighederne kan varieres i omfang og intensitet, kan meget vel